

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת כי תצא, יד' אלול התשע"ו

על מנהיגות, אחריות והתעלמות

פרשת "כי תצא" משופעת במצוות עשה ואחת מהן היא מצוות השבת אבדה: "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך" וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו... אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם".

רבינו בחיי מדגיש כי הציווי "לא תוכל להתעלם" נוגע לכל המצוות ואין להכיל אותו רק על השבת אבדה בלבד: "הוא הדין בשאר כל הפרטים ושאר כל התועלות שביד האדם להביאם לחברו או להסיר ולדחות נזקו ממנו הרי הוא חייב בכולן".

פירוש זה בא לתרץ את הקושי במילים "לא תוכל להתעלם" שלכאורה נראות מיותרות. מאחר והתורה בכל זאת מדגישה אותן, יש לברר האם מדובר בציווי מעשי או בקריאה מוסרית בלבד.

רש"י פירש את הפסוק כפשוטו, הווי אומר להתעלם פירושו "לכבוש עיניך כאילו אינך רואה". הרש"א הירש, לעומת זאת, כותב: "אין זה בסמכותך לפרוק מעליך את עול מצווה הזו, ולא תוכל לפטור עצמך ממנה בשירות לב", או במילים אחרות מילים אלו מהוות מעין קריאה מוסרית.

ה"שפת אמת" הולך בכיוון שונה ואומר כי יש כאן המלצה לאדם להרגיל עצמו לא להתעלם מחבירו, רכושו וצרכיו: "יש לפרש כשאדם מרגיל עצמו כך שלא יוכל להתעלם מהפסד של חברו, הן בגשמיות והן בתיקון הנפש. אז בכוחו להשיב אליו ולהקימו".

מבחינה זו נדמה כי בעל ה"שפת אמת" שילב את שני האלמנטים, הציווי וההנחיה המוסרית, יחדיו. כך מבטא האדם ערבות, מחויבות הדדית ומתמודד עם חוסר האכפתיות והפסיביות האנושית. אדם המתעלם מחברו או מצרכיו, אינו רואה מעבר לאופק של עצמו. לכן עלינו לפתח רגש שלא יאפשר את ההתעלמות.

גם סיום הפרשה ובא הציווי על זכירת עמלק, קשורה לאותו עניין. עמלק מסוגל לזנב בכל הנחשלים אחריך" רק בשל ההתעלמות של האחרים החזקים יותר. שני אירועים אירעו אז ברפידים. הראשון הוא: "ויסעו כל עדת ישראל ממדבר סיני... ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם". האירוע השני הוא: "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". על סמיכות הפרשיות עומד רש"י במקום שמסביר שכאשר לא היה מים לשתות והעם רב עם משה אמר לו הקב"ה: "עבור לפני העם... הנני עומד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצא ממנו מים ושתה העם". התורה מסיימת שם: "ויעש כן משה לעיני זקני ישראל".

כיצד הגיעו מי הסלע מהצור לבני ישראל ששהו באותה עת ברפידים? לדעת הרמב"ן בני ישראל שלחו לחורב את נעריהם ובהמתם בכדי לשאוב מהמים ולהביא אותם אל העם הצמא. אך הרמב"ן ממשיך ואומר כי היה נחל שחיבר בין הצור בחורב לרפידים שבו זרמו המים שיצאו מהסלע לכיוון רפידים. כאשר בני ישראל ראו מרחוק מים בנחל, הם החלו לרוץ לכיונם. מטבע הדברים, הצעירים, הבריאים והחסונים היו הראשונים שהגיעו אל המים. מאחור נותרו הזקנים, הנכים, הילדים ונשים שחלקן נשאו תינוקות בידיהן. המהירים והבריאים חשבו רק על צמאונם שלהם ולא נתנו את דעתם על החלשים והחולים שהשתרכו מאחור. הם לא קיימו את הצו "לא תוכל להתעלם". עמלק שהיה ברפידים וראה את הפירוד שנוצר בעם עקב הריצה למים, ניצל את המצב כדי לפגוע בחסרי הישע שבסוף הטור: "ויזנב בך את כל הנחשלים אחריך".

לו הצעירים היו מגלים אחריות ולא מתעלמים; לו היו עוזרים לנשים וילדים, עמלק לא יכול היה להלחם בישראל. נמצא כי האחריות לגלות הנהגה מגיעה יחד עם החוסן והכוח. כשאין דאגה לחלשים ולחסרי היכולת, כשישנה התעלמות, אין ערבות ואז מגיעה הפירוד.

הרב יחיאל וסרמן הוא חבר ההנהלה הציונית וראש המערך לשירותים רוחניים בחפוצות

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של ישרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

